
Notat

Til: FORMANNSKAPET
Fra: RÅDMANNEN

Kopi:

Saknr.	Løpenr.	Arkivkode	Dato
13/3641-17	27456/13	145	08.11.2013

STATSBUDSJETTET 2014 - TILLEGGSPROPOSISJON

Når det refereres til Gul bok 2014 er det regjeringen Stoltenberg IIs forslag til statsbudsjett det vises til.

Regjeringen Solbergs justerte statsbudsjett for 2014 kom i dag fredag 8.11.13, se link til tilleggsproposisjonen: <http://www.statsbudsjettet.no/Tilleggsproposisjon-2014/>

Frie inntekter

Dere ser på side 28 kort om kommuneøkonomien og på side 94 de justerte tallene vedr Inntektssystemet for kommunene i makro. Her nedjusteres **innbyggertilskuddet post 60 med 576 mill. kr for kommunene**, se forklaringene i dokumentet.

Fordeling av dette mot enkeltkommuner kommer nok først senere fra departementet og blir trolig påvirket av fordeling mot delkostnadsnøkler ettersom dette påvirker ulike sektorrammer. Det er derfor i dag for tidlig å regne eksakt på dette. Skattenivået for kommunene for 2014 kan ikke sees å ha endret seg ved tilleggsproposisjonen. KS vil ikke utarbeide ny modell for beregning av frie inntekter før flere detaljer i opplegget blir kjent.

Et foreløpig grovt grunnlag for hvordan nedgangen i innbyggertilskuddet med 576 mill. kroner slår ut for Ringerike kommune, viser ca. 3,2 mill. kroner. Men merk at dette ikke er et nøyaktig tall da endringen skal utregnes mot delkostnadsnøkkelene.

Ved pålegg om nye eller utvidede oppgaver for kommunesektoren, endringer i finansieringsmåte, avvikling av oppgaver eller regelendringer som har økonomiske konsekvenser, skal kommunesektoren kompenseres eller trekkes i frie inntekter på grunnlag av beregnet endring i økonomisk belastning. Disse endringene holdes utenom veksten i frie inntekter. Det gjelder følgende saker:

OPPVEKST

Økt likebehandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager (69 mill. kroner)

Ikke-kommunale barnehager mottar i dag tilskudd tilsvarende 96 pst. av det de kommunale barnehagene i gjennomsnitt får i offentlig støtte. Regjeringen foreslår at tilskuddet til ikke-kommunale barnehager økes fra 96 til 98 pst. med virkning fra 1. august 2014. Økningen i tilskuddet vil legge til rette for et likeverdig tilbud for alle barn gjennom å utjevne kvalitetsforskjeller mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager som følge av ulik bemanning, kompetanse og lønns- og arbeidsvilkår.

Maksimalpris for barnehageplass (-163 mill. kroner)

I Gul bok 2014 er det foreslått å redusere maksimalprisen for en barnehageplass reelt med 45 kroner per måned med virkning fra 1. januar 2014. Regjeringen foreslår at maksimalprisen videreføres på samme reelle nivå som i 2013. Maksimal foreldrebetaling for en barnehageplass settes til 2 405 kroner per måned og 26 455 kroner per år fra 1. januar 2014. Sammenlignet med Gul bok 2014 vil endringen gi en reduksjonen i rammetilskuddet til kommunene på 163 mill. kroner som vil motsvares av økt foreldrebetaling. Tiltaket medfører også en mindre bevilgningsøkning til kontantstøtte. Samlet innsparing er 162,1 mill. kroner i 2014.

Opptapping mot to barnehageopptak (-241 mill. kroner)

I Gul bok 2014 er det foreslått til sammen 222 mill. kroner til å starte en opptapping mot innføring av to barnehageopptak, herunder 241 mill. kroner i økt rammetilskudd til kommunene, samt økte utgifter til kontantstøtte. Regjeringen foreslår å ikke starte en slik opptapping.

Avvikle kulturskoletime i skole/SFO (-71,1 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å avvikle ordningen med én uketime med kulturskoletilbud i skole/SFO på barnetrinnet (1.–4. trinn) med virkning fra skoleåret 2014–2015. Regjeringen Stoltenberg II fremmet 4. oktober 2013 en lovproposisjon om å innføre plikt for skoleeier til å tilby gratis kulturskoletilbud, jf. Prop. 206 L (2012–2013). Regjeringen vil fremme en melding om å trekke lovproposisjonen.

Avvikling av ordningen med gratis frukt og grønt (-107,2 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å avvikle ordningen med gratis frukt og grønt på skoler med ungdomstrinn med virkning fra skoleåret 2014–2015. Ordningen er regulert i opplæringsloven og forskrifter til opplæringsloven. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag om endring av opplæringsloven. For å bidra til at elevene fortsatt skal kunne ha tilgang til frukt og grønt i løpet av skoletiden, foreslås det å utvide abonnementsordningen over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, jf. omtale under kap. 711, post 74. Tiltaket medfører også en mindre bevilgningsreduksjon i bevilgningen til private grunnskoler. Tiltakene innebærer reduserte utgifter på til sammen 103 mill. kroner, herunder 107,2 mill. kroner i redusert rammetilskudd til kommunene.

Redusert egenandel for personer på dobbeltrom (15 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å innføre redusert egenbetaling for beboere som mot sin vilje bor på dobbeltrom ved langtidsopphold i kommunal helse- og omsorgsinstitusjon. Det foreslås å øke rammetilskuddet med 15 mill. kroner som delvis kompensasjon for halvårsvirkningen.

Øremerking av midler til kommunalt rusarbeid (-343 mill. kroner)

I statsbudsjettet for 2013 ble midlene til kapasitetsvekst i kommunene over kap. 763, post 61 Kommunalt rusarbeid innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Regjeringen foreslår at midlene til kommunalt rusarbeid gis som øremerket tilskudd i 2014. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 343 mill. kroner.

Styrket tilsyn med barn i fosterhjem (15 mill. kroner)

Det ble i Gul bok 2014 foreslått å øke rammetilskuddet med 15 mill. kroner som kompensasjon for endringer i reglene om tilsyn med barn i fosterhjem. Kompensasjonen tok utgangspunkt i at endringene skulle tre i kraft 15. juli 2014. Regjeringen ønsker å fremskynde iverksettelsen til 1. februar 2014, og kommunene foreslås derfor kompensert med ytterligere 15 mill. kroner.

OMSORGSTJENESTER

Det foreslås å innføre redusert egenbetaling for beboere som mot sin vilje bor på dobbeltrom ved langtidsopphold i kommunal helse- og omsorgsinstitusjon. Andelen enerom i kommunale sykehjem er i dag 97 pst., og antallet beboere på langtidsopphold i institusjon er om lag 34 000. På usikkert grunnlag anslås det at 6 pst., eller om lag 2 000 sykehjemsbeboere, bor på dobbeltrom. Det finnes ikke oversikt over hvor mange av disse som bor på dobbeltrom etter eget ønske.

Etter forskrift om egenandel i kommunal helse- og omsorgsinstitusjon (vederlagsforskriften) beregnes egenandel for langtidsopphold ut fra beboerens inntekt etter fradrag av skatt og gjeldsrenter, fratrukket et fribeløp på 7 250 kroner per år i 2014. Reduksjon i egenandelen foreslås gjennomført ved å øke fribeløpet til 35 000 kroner for de

beboere dette gjelder. Forslaget vil bli gjennomført ved en endring av forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Det tas sikte på at endringen vil gjelde fra 1. juli 2014, etter at forslaget har vært på høring. Forslaget vil medføre reduserte inntekter for kommunene med anslagsvis 30 mill. kroner i 2014 og 60 mill. kroner på årsbasis.

Full betaling etter vederlagsforskriften for personer som mot sin vilje må bo på dobbeltrom, anser Regjeringen som en urimelig praksis. Det legges ikke opp til å kompensere kommunesektoren fullt ut for den omleggingen som foreslås her, siden staten allerede har bidratt betydelig gjennom ulike tilskuddsordninger for å redusere antallet på personer på dobbeltrom. For delvis å kompensere kommunene for reduserte inntekter, foreslås kommunerammen økt med 15 mill. kroner i 2014 (halvårsvirkning), jf. kap. 571, post 60 Innbyggertilskudd på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Post 21   Spesielle driftsutgifter

Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 2 mill. kroner for økt kunnskap og informasjon om lindrende behandling og omsorg ved livets slutt for barn og ungdom. Både den døende og de nære pårørende gjennomlever tapsprosesser som har store konsekvenser for den enkelte. Mange ønsker veiledning og støtte gjennom angst og sorg. Det foreslås derfor å styrke frivillige organisasjoners informasjons- og opplysningsvirksomhet på området. Tiltaket inngår i Kompetanseløftet 2015.

Post 60   Kommunale kompetansetiltak

Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 50 mill. kroner for å styrke kvalifiseringen av personell i omsorgstjenestene ved å øke tilskuddet til kompetansehevende tiltak i omsorgstjenestene som er en del av kompetanse- og rekrutteringsplanen Kompetanseløftet 2015. Midlene gis som tilskudd til kommunene og vil omfatte blant annet voksenopplæring og desentralisert høyskoleutdanning. Satsingen vil bidra til økt kvalitet i omsorgstjenestene og i tillegg kunne bidra til økt rekruttering. Samlet foreslås det bevilget 398,3 mill. kroner til Kompetanseløftet 2015 i 2014, som innebærer en økning på 76,5 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2013.

Post 63   Investeringstilskudd, kan overføres (ny post)

Det vises til omtale under kap. 586, post 64, der det foreslås at tilskuddsordningen overføres fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Helse- og omsorgsdepartementet. Tilskuddet kan gis til å framskaffe heldøgns omsorgsplasser i omsorgsboliger og sykehjem, samt fellesarealer som er nødvendig for å oppnå heldøgnstjenester i eksisterende omsorgsboliger og lokaler for dagaktivitetstilbud.

Formålet med bevilgningen er å bygge ut kapasiteten av heldøgns omsorgsplasser i sykehjem og omsorgsboliger. Det skal bidra til at kommunene ikke havner på etterskudd når den sterke økningen i behovet for omsorgstjenester kommer etter 2020. Det tar lang tid å planlegge og bygge heldøgns omsorgsplasser. Gjennom å fokusere på fornyelse og ombygging kan eksisterende boligmasse bli tilrettelagt og fungere optimalt i møte med framtidens behov.

Regjeringen vil at staten skal ta et større ansvar for en raskere utbygging av kapasiteten i eldreomsorgen. Det foreslås derfor å øke den gjennomsnittlige statlige tilskuddsandelen per boenhet fra 35 pst. til 50 pst. av den maksimale godkjente anleggskostnaden f.o.m. 2014, fordelt på hhv. 45 pst. per omsorgsbolig og 55 pst. per sykehjemsplass. Tilskudd til fellesareal i tilknytning til eksisterende omsorgsboliger som er nødvendig for å kunne yte heldøgnstjenester og lokaler for dagaktivitetstilbud, foreslås også økt til inntil 55 pst. av godkjente anleggskostnader. Kommunenes investeringer i omsorgsboliger og sykehjem inngår i momskompensasjonsordningen for kommunesektoren. Medregnet denne kompensasjonen vil staten kunne dekke om lag 70 pst. av godkjente anleggskostnader.

Det foreslås samtidig å øke den maksimale godkjente anleggskostnaden per boenhet til fra 2,885 til 3,3 mill. kroner i pressområder for å avhjelpe kommuner med særskilt høyt kostnadsnivå. Den maksimale godkjente anleggskostnaden i ordningen, som utgjør beregningsgrunnlaget for tilskuddet, foreslås differensiert etter kostnadsnivået i kommunene. Dette vil skje ved å ta utgangspunkt i en forenklet versjon av soneinndelingen som Husbanken legger til grunn for bostøtteordningen, der det viktigste kriteriet er variasjon i tomtekostnader. Ved vurdering av hvilke prosjekter som kvalifiserer for økt anleggskostnad, vil det også bli sett hen til kommunenes faktiske kostnader ved anskaffelse av tomten. For kommuner utenfor pressområdene videreføres forslaget i Gul bok 2014 om maksimal godkjent anleggskostnad med 2,885 mill. kroner per enhet.

Økningen av tilskuddsandelen og hevingen av godkjente anleggskostnader i pressområdene fører til at de maksimale tilskuddssatsene økes til 1 485 000 kroner per omsorgsbolig og 1 815 000 kroner per sykehjemsplass i pressområder, og til 1 298 250 kroner per omsorgsbolig og 1 586 750 kroner per sykehjemsplass i landet for øvrig.

Det legges til grunn at de foreslåtte satsøkningene medfører at flere kommuner søker om investeringstilskudd, og tilsagnsrammen foreslås derfor økt svarende til ytterligere 500 heldøgns omsorgsplasser, til 2 500 plasser totalt i 2014. Dette innebærer en tilsagnsramme for 2014 på 3 865,6 mill. kroner, som er 1 845,6 mill. kroner høyere enn foreslått i Gul bok 2014. Tilsagnsrammen vil komme til utbetaling over 5 år. Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 92,3 mill. kroner.

Post 64   Kompensasjon renter og avdrag (ny post)

Det vises til omtale under kap. 586, post 63, der det foreslås at tilskuddsordningen overføres fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Helse- og omsorgsdepartementet. Tilskuddene som gis over posten er knyttet til omsorgsbolig- og sykehjemsprosjekter som fikk oppstartstilskudd under *Handlingsplan for eldreomsorgen 1998-2003 og Opptappingsplanen for psykisk helse 1999-2004*.

Rentefastsettelsen i Husbanken tar utgangspunkt i gjennomsnittrenten på norske statskasseveksler, tillagt 0,5 prosentpoeng. I Gul bok 2014 er det foreslått å øke påslaget for Husbanken med 0,25 prosentpoeng til 0,75 prosentpoeng fra 1. mars 2014. Det foreslås å øke dette ytterligere med 0,5 prosentpoeng til 1,25 prosentpoeng fra samme dato. Dette gir økte utbetalinger til rentekompensasjon. Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 56,6 mill. kroner.

Rustiltak

Post 61   Kommunalt rusarbeid

I Gul bok 2014 ble det foreslått en særskilt styrking av rusfeltet med 40 mill. kroner. Til sammen innebærer dette økte øremerkede tilskudd til rusfeltet på 383 mill. kroner fra 2013 til 2014.

Øremerket tilskudd til kommunalt rusarbeid er innlemmet i kommunenes frie inntekter. Det foreslås at innlemmingen reverseres fra og med 2014 og blir øremerket.

Lovpålagte oppgaver forutsettes som hovedregel finansiert gjennom kommunenes frie inntekter.

Utfordringsbildet tilsier imidlertid at bruk av øremerkede tilskudd likevel er nødvendig på rusfeltet. Videre er det en utfordring at de økonomiske virkemidlene i samhandlingsreformen er innført for somatikk, men ikke for rusbehandling og psykisk helsevern. Det er derfor behov for å gi kommunene økonomiske insentiver som bidrar til å prioritere rusfeltet.

Det foreslås å målrette tilskuddet til en gradvis oppbygging av kapasitet i kommunene etter samme modell som i 2012. Tilskuddet skal bidra til en reell kapasitetsøkning i det samlede kommunale arbeidet på rusmiddelfeltet, herunder åpne flere mottakssentre i de større byene, sømløs overgang fra avrusing til rehabilitering og ettervern fra første dag etter endt avrusing og behandling, supplert med øvrige hjelpetiltak. Bevilgningen ses i sammenheng med tilskudd til utvikling og utprøving av samhandlingsmodeller på rusfeltet og tilskudd til samarbeid om utskrivningsklare pasienter.

Øremerkingen skal ikke være en permanent løsning, men må tilpasses måloppnåelse i opptappingsplanen og gjennomføringen av samhandlingsreformen.

Psykisk helse

Reversering av foreslått kutt i Psykisk helse i skolen mv.

Skolen er en viktig arena for å forebygge og fremme god helse, blant annet fordi det her er mulig å treffe hele populasjonen av barn og unge. Frafall i videregående skole er et betydelig problem. Økningen i uføretrygdene med bakgrunn i psykiske lidelser er størst blant unge. Mellom 150 000 og 200 000 barn og unge har nedsatt funksjon på grunn av psykiske vansker.

Ordnningen Psykisk helse i skolen er foreslått avvirket i Gul bok 2014. Det foreslås å reversere avviklingen og bevilge 17,6 mill. kroner til ordningen i 2014. Gjennomførte evalueringer av programmene i ordningen viser at

det er enkelte utfordringer. Innretningen på ordningen skal derfor gjennomgås med sikte på å møte utfordringene som skisseres i disse evalueringene. Det må arbeides for at tiltakene får mer varig effekt i skolen. Videre ble det i Gul bok 2014 foreslått å redusere bevilgningen på posten med ytterligere om lag 7 mill. kroner. Dette foreslås reversert. Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 7,2 mill. kroner.

Arbeid og psykisk helse

Forslaget til bevilgning for 2014 økes med 3 mill. kroner til Fontenehusene. Fontenehusene yter et lavterskeltilbud som skal bidra til at brukerne får mer styring over eget liv og blir aktive deltakere på flere samfunnsarenaer. En rapport fra Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid viser at brukerne er svært tilfredse med tilbudet, og at en høy andel ønsket å komme seg ut i arbeid igjen. Det er samtidig behov for å styrke samarbeidet NAV har med Fontenehusene slik at det er mulig å få enda større effekt av arbeidet.

Helsetjenester i kommunene mv.

Post 62 Fastlønsordning fysioterapeuter

Folketrygdens utgifter og inntekter er gjennomgått på nytt basert på regnskapstall t.o.m. september 2013. På bakgrunn av dette er forslaget til bevilgning for 2014 økt med 5 mill. kroner.

Post 70 Allmennlegehjelp

Folketrygdens utgifter og inntekter er gjennomgått på nytt basert på regnskapstall t.o.m. september 2013. På bakgrunn av dette er forslaget til bevilgning for 2014 økt med 11 mill. kroner.

Post 71 fysioterapi

Folketrygdens utgifter og inntekter er gjennomgått på nytt basert på regnskapstall t.o.m. september 2013. På bakgrunn av dette er forslaget til bevilgning for 2014 redusert med 30 mill. kroner.

Arbeidsavklaringspenger

Forventet gjennomsnittlig antall mottakere av arbeidsavklaringspenger og gjennomsnittlig utbetaling per mottaker i 2014 er noe høyere enn lagt til grunn i Gul bok 2014. Anslått gjennomsnittlig beholdning er økt fordi anslaget for overgang fra arbeidsavklaringspenger til uførepensjon er redusert. I 2014 utløper maksimal stønadperiode på fire år for de som ble innvilget arbeidsavklaringspenger ved opprettelsen av ytelsen i 2010. I Gul bok 2014 ble det lagt til grunn at dette ville medføre økt overgang fra arbeidsavklaringspenger til uførepensjon og annet. Overgangen til uførepensjon forventes nå å skje noe senere enn tidligere antatt. Dette fører til at gjennomsnittlig antall mottakere av arbeidsavklaringspenger i 2014 vil være noe høyere enn tidligere lagt til grunn.

For 2014 legges det nå til grunn gjennomsnittlig 155 400 mottakere av arbeidsavklaringspenger og en gjennomsnittlig utbetaling per mottaker på om lag 217 800 kroner.

Bevilgningsforslaget økes med 480 mill. kroner til 33 860 mill. kroner i 2014.

Kommunereform

Regjeringen vil i 2014 starte et omfattende arbeid med en kommunereform. Innenfor den foreslåtte rammen vil det bli prioritert midler til prosesser i forbindelse med kommunereformen. Regjeringen vil vurdere positive virkemidler som kan stimulere til kommunesammenslutning. Regjeringen vil komme nærmere tilbake med vurdering av aktuelle virkemidler knyttet til kommunereformen senest i kommuneproposisjonen for 2015.